

LJUDSKA: Desetnica

Stoji, stoji tam beli grad,
po njem se sprehaja mlad gospod,
prav lepo Boga prosi,
da bi mu Bog porod dal,
enga sinka, enga sineka.
Še brž tega ne zgovori,
se mu že hčerka porodi.
Le-ti je blo ime Marjetica.
Kadar ji je mati kruhka dajala,
se je vselej izjokala.
»Kaj vas vprašam, mati moja!
Zakaj se vselej jokate,
ker meni kruhka dajate?«
»Kaj bi se ne jokala,
ki boš mogla v desetino it.«
»Tiho, tiho, mati moja,
morde pojde ktera druga.«

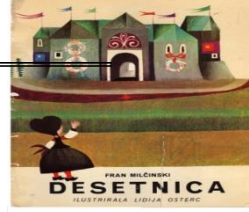
Kadar je bla stara sedem let,
tičica na okno prileti,
zlat prstan v kljunčku drži.
»Peci, peci povančico,
povančico, popotnico,
pa prstan noter deni.
Na deset koscev jo razreži,
kteri bo ta prstan prišel,
tista bo mogla v desetino it.«
Marjetica prvič vgriznila.
»Bog vas obvari, mati moja,
zdaj bom mogla v desetino it!
Bog vas obvari, devet sestric,
zdaj bom mogla v desetino it!
Bog te obvari, beli grad,
saj te več videla ne bom.«

V borštu jo temna noč zatne,
pod ta prvo drevo je prišla:
»Nocoj bom let prenočvala!«

Drevo ji tako govori:
»Pridi spod mene, desetnica!
Nocoj bo hudo treskalo,
kadar bo prvič treščilo,
bo precej v mene treščilo.«
Pod drugo drevo je prišla:
»Nocoj bom let prenočvala!«
Drevo ji tako govori:
»Pojdi spod mene, desetnica!
Nocoj bo hudo treskalo,
kadar bo drugič treščilo,
bo precej v mene treščilo.«
Pod tretje drevo je prišla:
»Nocoj bom let prenočvala!«
Drevo ji tako govori:
»Le zaspi, zaspi, desetnica,
saj se nič hudega ne boj!«

Čez sedem let je nazaj prišla
v le-ta velki, beli grad.
»Kaj vas prosim, žlahtna gospa,
prenočite me do dne!«
»Jaz te ne morem prenočit,
jaz bom gostvala devet hčeri.
Le pojdi, pojdi v božje ime,
jaz te ne morem prenočit!«
»Prenočite me, mati moja,
da bom tudi jaz videla,
kako jih gostvali bodete.«
»Le pojdi, pojdi v božje ime,
jaz te ne morem prenočit.«
»Bog vas obvari, mati moja!
Bog vas obvari, devet sestra!
Bog te obvari, beli grad!
Saj sem to sirota vedela,
raztrgana, zavržena.«
»Nazaj, nazaj, Marjetica!«
»Jaz ne grem nikdar več nazaj!«
Mati doli pade, omedli,
pri ti priči dušo spusti.

LJUDSKA: Desetnica

1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ne? Če je trditev pravilna, na črtico napiši P, če ni pravilna, napiši N.

- _____ Izhodiščno besedilo je epska pesem.
- _____ V besedilu je predstavljeno zgodovinsko dogajanje.
- _____ Dogajanje je postavljeno v revno kmečko okolje.
- _____ Glavna oseba pripoveduje, kaj se ji je zgodilo.
- _____ V besedilu je opazen dvogovor.

2. a) Katere značilnosti ljudske pesmi najdemo v izhodiščnem besedilu? Na črto napiši vsaj tri značilnosti.

---

b) Ljudsko pesništvo je del ljudske književnosti/ljudskega slovstva. Kateri navedeni trditvi veljata za ljudsko slovstvo?

Obkroži črki pred pravilnima odgovoroma.

- A Predstavlja začetek besedne ustvarjalnosti.
- B Nastajalo je samo v prozni obliki.
- C Prenašalo se je z ustnim izročilom.
- Č Že od začetka se je ohranjalo v knjigah.
- D Upoštevalo je stroga pravila o oblikovanju verzov in kitic.

3. a) V izhodiščne besedilu vlada temačno vzdušje. To trditev utemelji s primerom iz besedila.

---

b) Izhodiščno besedilo je balada. Katere značilnosti balade, poleg posebnega vzdušja, so še opazne v tem besedilu?

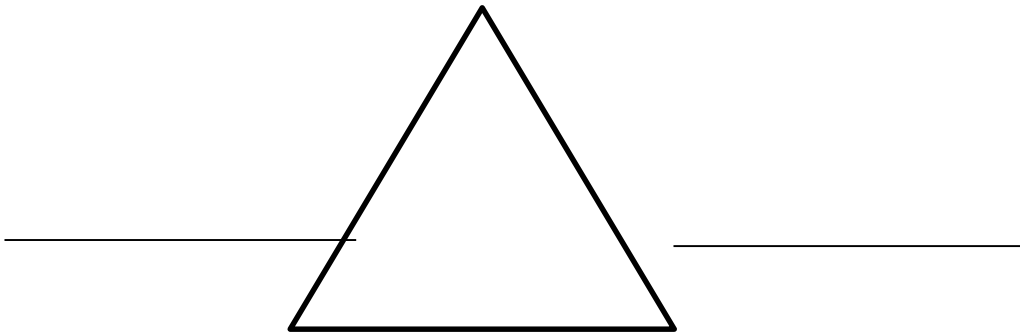
V odgovor vključi 2 značilnosti.

---

4. Dogajanje v izhodiščnem besedilu lahko razdelimo na 5 dogajalnih enot; tri od teh so že zapisane ob trikotniku. Kateri dogajalni enoti manjkata? Napiši ju na ustrezni črti ob trikotnik.

Marjetica odide v desetino.

Gospod prosi za rojstvo sina.

Mati od žalosti umre.

5. Marjetici se že od rojstva napoveduje bridka usoda. Kako se to kaže in kateri dogodek je tisti, ki usodo potrdi? Odgovora zapiši na črti.

---

6. a) Od koga vse se deklica poslovi? Odgovor napiši na črto.

---

b) Katero ljudsko značilnost opaziš v teh verzih? Odgovor napiši na črto.

---

7. Mati ve, kaj se bo zgodilo z Marjetico. Kako se to kaže v pesmi? Odgovor v povedi napiši na črto.

---

8. Zakaj meniš, da mati na koncu ne usliši deklíčine prošnje? Odgovor v povedi napiši na črto.

---

9. Kakšen je odnos narave do deklice? Odgovor v povedi napiši na črto.

---

10. Ali je izhodiščno besedilo pripoved o stvarnem/verjetnem dogajanju? Obkroži DA ali NE in napiši utemeljitev.

DA   NE

---

11. Katero Marjetičino dejanje se kaže v verzih: »Tiho, tiho, mati moja, morda pojde ktera druga.« Odgovor napiši na črto.

---

12. Kateri podatki manjkajo v preglednici? Napiši jih na ustrezna mesta.

Ime in priimek	Naslov besedila	Književno obdobje
Anton Tomaž Linhart		
	Visoška kronika	
Niko Grafenauer	Življenje	

14. Primerjaj Desetnico iz ljudske pesmi in Urško iz Povodnega moža Franceta Prešerna. Izpostavi 2 razliki med književnima osebama, povej, če bi našel kakšno podobnost v obeh pesmih, navedi, katero besedilo ti je bolj všeč, in svoj odgovor utemelji.
